

# Første erfaringer med Optima pH4 gel

**Bodo Günther**, Seksjonsoverlege,  
Kirurgisk Avdeling Stord Sykehus

**A**t eddik er gunstig for sårheling visste man allerede i gamle Babylon. Det var ikke uvanlig i den tiden å vaske sårene med vineddik eller dynke bandasjene med det. Det man selvsagt ikke visste på det tidspunkt, er at de biokjemiske og cellulære prosessene som foregår i et sår, trives best i et surt miljø.<sup>1</sup> I tillegg representerer en lav pH et ugunstig miljø for patogene bakterier.<sup>2</sup>

Om man bare vasker såret med eddik vil man imidlertid kun redusere pH i noen timer. I noen studier påviste man at allerede 1 time etter skylling av såret med både 1% og 5% eddik, var pH forhøyet igjen.<sup>2</sup> utfordringen har altså vært å lage et produkt som klarer å holde en lav pH i såret over lengre tid. En skulle tro at det var så enkelt som bare å blande litt eddik sammen med en hydrogel, men dessverre er det antageligvis ikke så enkelt allikevel. At det finnes få pH regulerende sårprodukter vitner om noen tekniske utfordringer med stabilitet av produktene. Tegaderm Matrix (3M) og Cadesorb (Smith & Nephew) er noen av de mer kjente pH regulerende sårprodukter tilgjengelig i dag. Begge produktene er relativt dyre og har dermed vært forbeholdt de vanskeligere sårene. Vi syntes derfor det var interessant at det var kommet et produkt som hadde lav pH og som rett og slett var billig.

Optima pH har vært på markedet i noen år, markedsført som hudpleie produkt. Produktet vi har testet heter egentlig Optima Hudbalsam pH4. Navnet «hudbalsam» kan være noe misvisende. En kan få inntrykk av at dette bare er noe man smører på hud som en krem, og ikke i et åpent sår. Produktene har vært mest brukt innenfor landbruk og veterinær medisin. Som sårbehandlingsprodukt hos mennesker er det fortsatt et forholdsvis lite kjent nisjeprodukt, i alle fall innenfor det offentlige helsevesen.

## Våre første erfaringer

For å samle erfaringer med produktet har vi nå siden våren 2013 brukt gelen relativt offensivt på vår sårpoliklinikk hos et bredt utvalg av pasienter med kroniske sår (diabetes-, venøse og cancer sår). Firmaet som produserer gelen kan foreløpig ikke vise til noen kliniske studier om dens effekt, og produsentens erfaringer støtter seg på en etter hvert ganske stor samling av tilbakemeldinger fra behandlere og pasienter.

Kriteriene hos oss for å starte opp med gelen var sår som stagnerte, eller sår hvor en mistenkte høy bakteriell belastning. Dette er sår hvor vi tradisjonelt ville valgt en sølvbandasje, jodholdig bandasje eller et annet pH regulerende sårprodukt.

Hos de fleste pasientene vasket vi sårene med pH hudvask og påførte pH4 gel deretter. Vi har behandlet cirka 40 pasienter med gel siden våren 2013, og våre erfaringer hittil er positive. Når man har holdt på med sårbehandling i noen år så tilegner man seg imidlertid det jeg vil betegne som «edruelig optimisme». Dette tror jeg er en fornuftig egenskap, inntil man har utført ordentlige studier.

Våre første erfaringer viser at produktet ser ut til å tåle godt av sårene og huden omkring. Vi har ikke registrert tegn til overømfintlighet/allergi til produktet, selv etter flere ukers bruk. Hos de fleste pasienter ble produktet påført hver 3. dag. Vi har hatt 3 pasienter som rapporterte om sterk svie i forbindelse med påføring, hos 2 av disse var symptomene forbigående. Hos den tredje pasient avbrøt man behandling på grunn av svie som varte hele tiden mens produktet lå på huden.

Vi har opplevd at Optima pH4 gel er litt mer tyntflytende enn det vi er vant til fra vanlige hydrogeler. I noen sår kunne det føre til at produktet rant ut av såret. Ofte har vi derfor kombinert gelen med en hydrofiberbandasje for å få en tykkere konsistens. Siden produktet er litt mer flytende er det ekstra viktig å beskytte sårkantene mot maserering med for eksempel en barrierefilm. Produsenten har gitt oss tilbakemelding om at det er mulig å produsere en tykkere gel om ønskelig.

Eddik lukten av produktet oppleves som positiv av de fleste behandlere og pasientene. Man forbinder ofte lukten av eddik med noe som er rent eller rensende og de fleste har altså positive assosiasjoner med det.

Totalinntrykket av produktet er godt – sårene ser ut til å holde seg rene ved bruk av gelen. Vi hadde 2 pasienter hvor sterk lukt var en av hovedutfordringene. Under bruk av gelen forsvant luktutviklingen raskt. Tilhelingsraten ble også opplevd som god i de fleste tilfellene. Det er for tidlig å kunne uttale seg om vi kan dokumentere en overlegen tilheling ved bruk av dette produktet.

## Pilotstudie

Med bakgrunn i våre erfaringer hittil, planlegger vi nå å gjennomføre en pilotstudie med produktet. Denne preliminare studien skal evaluere hvor godt produktet tolereres av pasienten og vi skal se nærmere på tilhelingshastigheten av sårene. I tillegg skal vi måle hvor stabilt pH-en holder seg i såret over tid, og kartlegge de bakteriologiske forholdene i såret underveis. Om pilotstudien viser lovende resultater skal det følges opp med en randomisert studie. En av utfordringene til en blindet studie her er at produktet lukter eddik. Det vil altså være vanskelig å lage et kontrollprodukt – både behandler og pasienten vil raskt oppdage om man er i «intervensjons»- eller kontroll gruppen. ■

*Forfatteren har ingen formell eller finansiell tilknytning til Optima Produkter AS. Produktene brukt i vår evalueringsperiode ble kjøpt inn av Helse Fonna HF.*

- Greener B, Hughes A, Bannister N, Douglass J. Proteases and pH in chronic wounds. *J Wound Care* 2005 14(2): 59-61
- Trengove N, Stacy M, McGeachie D, Mata S (1996) Qualitative bacteriology and leg ulcer healing. *J Wound Care* 1996 5(6): 277-80
- Leveen H, Falk G, Borek B, Diaz C, Lynfield Y, Wynkoop B, Mabunda GA et al. Chemical acidification of wounds. An adjuvant to healing and the unfavourable action of alkalinity and ammonia. *Ann Surgery* 1973 178(6): 745-50